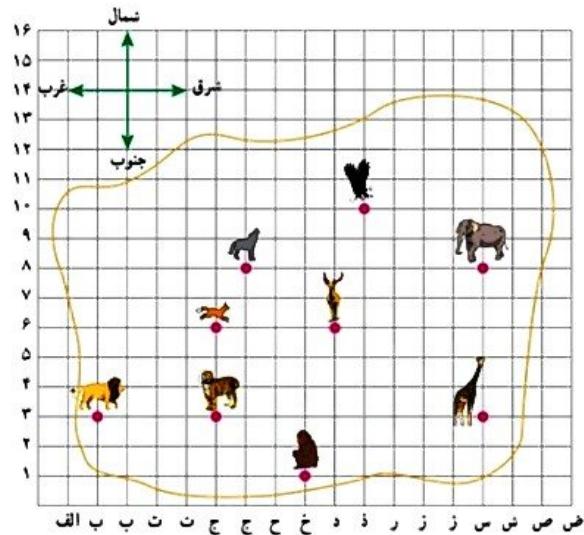


۲- در نقشه‌ی باغ وحش زیر، هر ضلع مربع، معادل ۱۰ متر است. در نقشه محل قفس هر حیوان به وسیله‌ی تصویرش مشخص شده است.



الف) اگر از قفس بلنگ ۹ واحد به سمت شرق بروم، به قفس کدام حیوان می‌رسیم؟ **زرافه**

ب) اگر از قفس بلنگ ۳ واحد به سمت شمال بروم به قفس **رویاه** می‌رسیم.

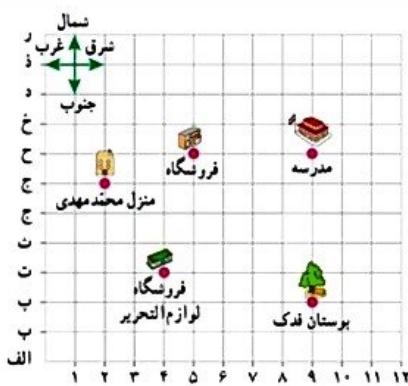
پ) اگر از قفس زرافه ۵ واحد به سمت شمال و سه ۸ واحد به سمت غرب بروم به قفس **گرگ** می‌رسیم.

ت) چگونه از قفس فیل به قفس عقاب بروم؟ **۴ واحد به سمت غرب (جب)**.

ث) چگونه از قفس گوزن به قفس زرافه بروم؟ **۵ واحد به سمت شرق (راست)**.

۳ واحد به سمت جنوب (پایین)

• کار در کلاس •



در نقشه‌ی رو به رو هر ضلع مربع معادل ۱ کیلومتر است.

۱- محمد مهدی برای اینکه به مدرسه برود باید

۷ واحد به سمت شرق و ۱ واحد به سمت شمال برود.

۲- اگر محمد مهدی ۱ واحد به سمت شمال برود و سه ۳ واحد به سمت شرق بروم به **فروشگاه** می‌رسد.

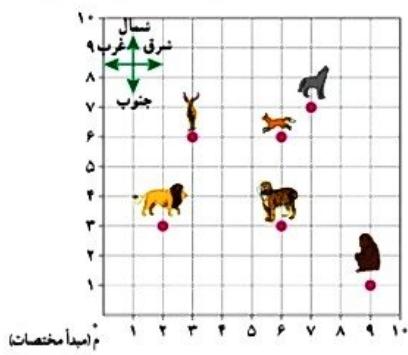
۳- اگر او بخواهد بعد از تعطیلی مدرسه از فروشگاه

لوازم التحریر خرید کند، چه راهی را پیشنهاد می‌کند؟

(راه حل خود را با دوستانان مقایسه کنید)

۵ واحد به سمت غرب، ۴ واحد به سمت جنوب

با **۴ واحد به سمت جنوب، ۵ واحد به سمت غرب**



۴- برای مشخص کردن مکان یک شیء با نشانی دقیق آن روی نقشه می‌توان از دو محور اعداد استفاده کرد که آنها را محورهای مختصات می‌نامیم.

محل تقاطع دو محور را مبدأ مختصات می‌نامیم.
 با یک صفحه‌ی شطرنجی، می‌توان محل دقیق قفس هر حیوان را با دو عدد که مختصات آن نقطه می‌نمایم تعیین کرد. مثلاً برای رسیدن به قفس پلنگ کافی است از مبدأ، ۶ واحد به سمت شرق

و $\begin{bmatrix} 6 \\ 3 \end{bmatrix}$ = مختصات قفس پلنگ
۲ واحد به سمت شمال برویم.

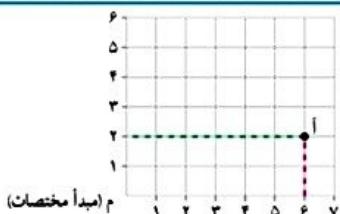
مختصات قفس شیر $\begin{bmatrix} 2 \\ 3 \end{bmatrix}$ است، یعنی از مبدأ مختصات... ۲... به سمت شرق و ... ۳... به سمت شمال می‌روم
نا به قفس شیر برسیم.

$$\begin{array}{c} \text{گرگ} \\ \left(\begin{array}{c} 7 \\ 7 \end{array} \right) \end{array} \quad \begin{array}{c} \text{روباه} \\ \left(\begin{array}{c} 6 \\ 6 \end{array} \right) \end{array}$$

۵- مختصات قفس گرگ و روباه را برسیم.

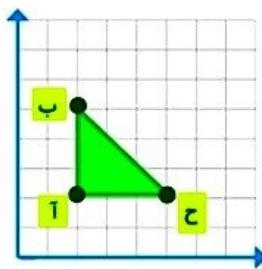
۶- مختصات $\begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}$ مربوط به قفس... گوزن... و $\begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}$ مربوط به قفس... بیر... است.

صفحه‌ی مختصات از دو محور افقی (محور طول‌ها) و محور عمودی (محور عرض‌ها) تشکیل شده است.
به دو عددی که با آن مکان نقطه را در صفحه‌ی شطرنجی تعیین می‌کنیم، **مختصات آن نقطه** می‌گوییم و آن را به صورت $\begin{bmatrix} \text{نشان} \\ \text{می} \\ \text{دهیم}. \end{bmatrix}$



۱- توضیح دهد معلم چگونه مختصات نقطه‌ی «آ» را بدست آورد؟

از نقطه‌ی (آ) به محورهای افقی و عمودی، خط چین‌های عمود رسم کرده
 $\begin{bmatrix} 6 \\ 2 \end{bmatrix}$ محور افقی ۶ و محور عمودی عدد ۲ را نشان می‌دهد.



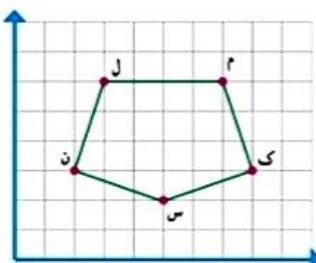
۲- (الف) نقاط $\begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix}$ ، $\begin{bmatrix} 2 \\ 5 \end{bmatrix}$ ، $\begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix}$ و $\begin{bmatrix} 5 \\ 5 \end{bmatrix}$ را در صفحه‌ی شطرنجی مشخص کنید.

(ب) نقاط داده شده را به هم وصل کنید.
پ) شکل حاصل جه نام دارد؟ مساحت آن را بپیدا کنید. مثلاً

$$\begin{aligned} & \text{مساحت مثلث } = \frac{1}{2} \times 3 \times 3 = \frac{9}{2} \\ & \text{از طریق شمردن } = \frac{9}{2} \end{aligned}$$

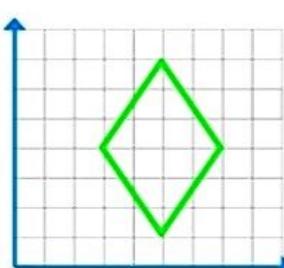
۷۶

• کار در کلاس •



۱- مختصات رأس های شکل رویه را بنویسید.

$$ن = \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix}, م = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, ل = \begin{bmatrix} 2 \\ -1 \end{bmatrix}, ک = \begin{bmatrix} -1 \\ -1 \end{bmatrix}, س = \begin{bmatrix} 2 \\ -2 \end{bmatrix}$$



۲- مختصات رأس های یک چهارضلعی عبارت اند از :

$$\begin{bmatrix} 5 \\ 7 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 5 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 4 \end{bmatrix}$$

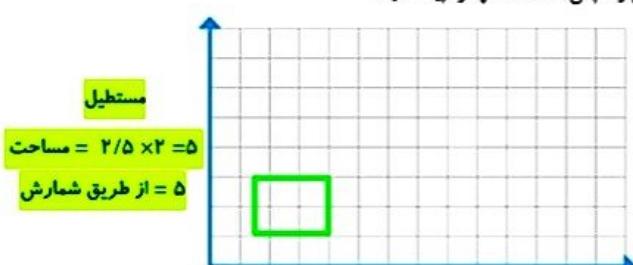
الف) چهارضلعی را رسم و نوع آن را مشخص کند. لوزی

ب) مساحت چهارضلعی را به دست آورید. $(6 \times 4) \div 2 = 12$

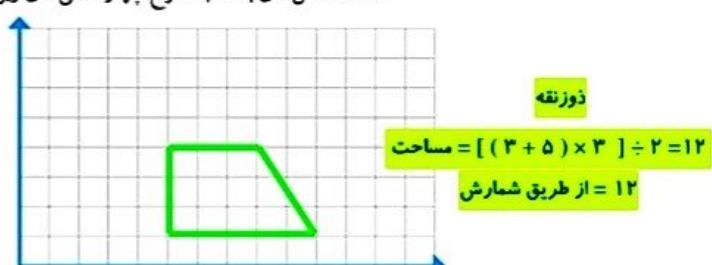
از طریق شمردن ۱۲

$\div 2 \times \text{قطر کوچک} \times \text{قطر بزرگ} = \text{مساحت لوزی}$

۳- مانند مثال های بالا، ابتدا نوع چهارضلعی های زیر را مشخص و سپس مساحت آنها را بینا کید.

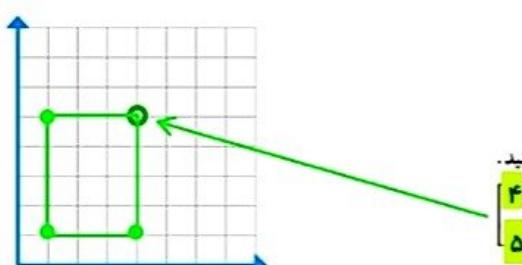


$$(1) \quad \text{شکل} : \begin{bmatrix} 4 \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix}$$



$$(2) \quad \text{شکل} : \begin{bmatrix} 5 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 5 \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 10 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 8 \\ 4 \end{bmatrix}$$

$$\div 2 \times [\text{ارتفاع} \times (\text{قاعده کوچک} + \text{قاعده بزرگ})] = \text{مساحت ذوزنقه}$$

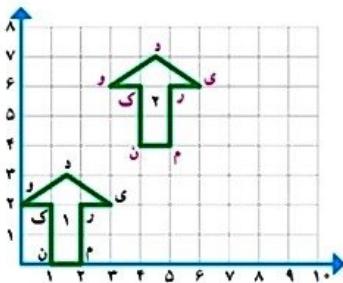


الف) این نقاط را روی صفحه مختصات مشخص کند.

ب) مختصات رأس دیگر این مستطیل را بنویسید.

فعّالیت

۱- مختصات رأس‌های شکل ۱ و شکل ۲ را بنویسید.



$$\begin{aligned} \text{شکل ۱: } & n = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{bmatrix}, m = \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ 4 \end{bmatrix}, r = \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \\ 3 \end{bmatrix}, i = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 2 \end{bmatrix} \\ & d = \begin{bmatrix} 1/5 \\ 2 \end{bmatrix}, k = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, w = \begin{bmatrix} 0 \\ 2 \end{bmatrix} \\ \text{شکل ۲: } & n = \begin{bmatrix} 4 \\ 4 \end{bmatrix}, m = \begin{bmatrix} 5 \\ 4 \end{bmatrix}, r = \begin{bmatrix} 5 \\ 5 \end{bmatrix}, i = \begin{bmatrix} 6 \\ 5 \end{bmatrix} \\ & d = \begin{bmatrix} 4/5 \\ 7 \end{bmatrix}, k = \begin{bmatrix} 3 \\ 4 \end{bmatrix}, w = \begin{bmatrix} 0 \\ 4 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

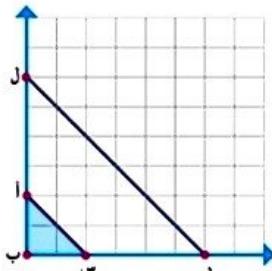
اگر در شکل (۱) نقطه‌ی «ن» را ۳ واحد به سمت راست و ۴ واحد به سمت بالا حرکت دهیم به نقطه‌ی «ن» در شکل دوم می‌رسیم. همچنین اگر در شکل (۱) نقطه‌ی «م» را ۴ واحد به سمت راست و ۴ واحد به سمت بالا حرکت دهیم به نقطه‌ی «م» در شکل دوم می‌رسیم. اگر هر نقطه‌ی از شکل (۱) را ۳ واحد به سمت راست و ۴ واحد به سمت بالا حرکت دهیم، مختصات نقاط جدید را بنویسید:

$$\begin{aligned} n &= \begin{bmatrix} 4 \\ 4 \end{bmatrix} \\ d &= \begin{bmatrix} 4/5 \\ 7 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} m &= \begin{bmatrix} 5 \\ 4 \end{bmatrix} \\ w &= \begin{bmatrix} 0 \\ 4 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} r &= \begin{bmatrix} 5 \\ 5 \end{bmatrix} \\ k &= \begin{bmatrix} 3 \\ 4 \end{bmatrix} \end{aligned}$$

۲- مختصات رأس‌های دو مثلث زیر را بنویسید.



$$\begin{bmatrix} \cdot \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cdot \\ 2 \end{bmatrix}$$

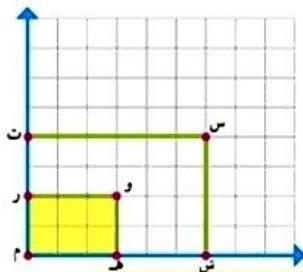
$$\begin{bmatrix} \cdot \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cdot \\ 0 \end{bmatrix}$$

بین مساحت این دو مثلث چه ارتباطی وجود دارد؟

با توجه به اینکه قاعده و ارتفاع مثلث بزرگ ۳ برابر شده، مساحت ۹ برابر می‌شود.

کار در کلاس

۱- مختصات رأس‌های مستطیل کوچک و بزرگ را بنویسید.



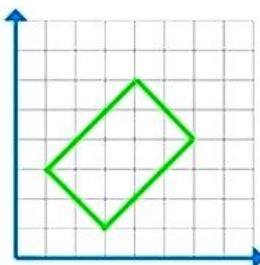
$$\begin{bmatrix} \cdot \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cdot \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} \cdot \\ \cdot \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \cdot \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ 4 \end{bmatrix}$$

۲- بین مساحت دو شکل، چه رابطه‌ای وجود دارد؟

با توجه به اینکه طول و عرض مستطیل بزرگ ۲ برابر شده، مساحت ۴ برابر می‌شود. ۷۸

• تمرین •



۱-الف) یک چهارضلعی با رأس‌های زیر رسم کنید.

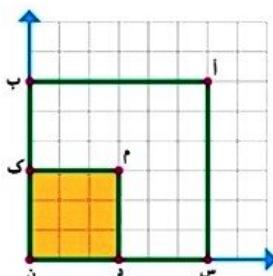
ب) مساحت این چهارضلعی را با شمردن مربع‌ها

به دست آورید.

۱۲

$$\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ 4 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 4 \\ 6 \end{bmatrix}$$

۲-الف) مختصات رأس‌های مربع‌های کوچک و بزرگ را پیدا کنید.



مربع کوچک: $\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 3 \end{bmatrix}$

مربع بزرگ: $\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 6 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 6 \\ 6 \end{bmatrix}$

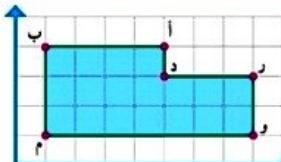
ب) مساحت مربع‌های کوچک و بزرگ را به دست آورید.

$$\text{مساحت مربع کوچک} = 9$$

پ) چه رابطه‌ای بین مساحت مربع کوچک و بزرگ وجود دارد؟

مساحت مربع بزرگ ۴ برابر مساحت مربع کوچک است، زیرا هر ضلع مربع بزرگ ۲ برابر شده، پس مساحت باید ۴ برابر بشود.

۳-الف) مختصات رأس‌های شکل روبرو را بنویسید.



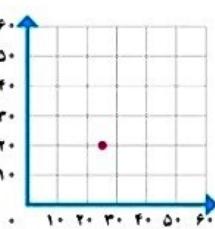
$$\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 3 \end{bmatrix}$$

ب) مساحت آن را پیدا کنید.

$$= 18$$

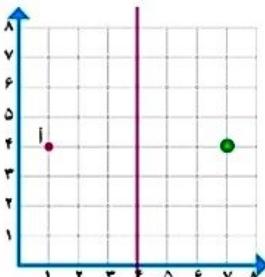
۴- مختصات تقریبی نقطه‌ی داده شده را بنویسید.

$$\begin{bmatrix} 25 \\ 20 \end{bmatrix}$$



تقارن و مختصات

فعالیت



$$A = \begin{bmatrix} 1 \\ 4 \end{bmatrix}$$

الف) مختصات نقطه‌ی «آ» را بنویسید.

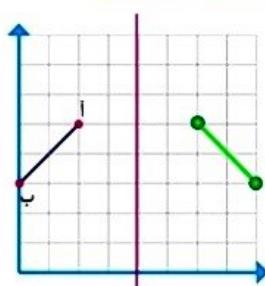
ب) قرینه‌ی نقطه‌ی «آ» را نسبت به محور تقارن فرمزید.

$$\text{قرینه‌ی } A = \begin{bmatrix} 7 \\ 4 \end{bmatrix}$$

پ) مختصات قرینه‌ی نقطه‌ی «آ» را بنویسید.

ت) چه رابطه‌ای بین مختصات نقطه‌ی «آ» و مختصات قرینه‌ی نقطه‌ی «آ» وجود دارد؟
نوضیح دهد.

نقطه‌ی (آ) به اندازه‌ی ۶ واحد (یعنی ۲ برابر فاصله نقطه آ تا خط تقارن) به سمت شرق رفت.



$$A = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}$$

$$B = \begin{bmatrix} 5 \\ 1 \end{bmatrix}$$

ب) قرینه‌ی پاره‌خط «آ ب» را نسبت به خط تقارن رسم کنید.

پ) مختصات قرینه‌ی نقطه‌های «آ» و «ب» را بنویسید.

$$\text{قرینه‌ی } A = \begin{bmatrix} 5 \\ 1 \end{bmatrix}$$

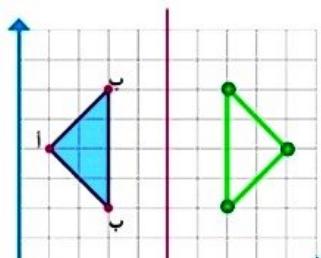
$$\text{قرینه‌ی } B = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}$$

۳- الف) مختصات رأس‌های مثلث «آ ب ب» و قرینه‌ی آن نسبت به خط فرمز رنگ را بنویسید.

$$\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} 9 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 7 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 7 \\ 1 \end{bmatrix}$$

ب) چه رابطه‌ای بین مختصات رأس‌های شکل و قرینه‌ی آن وجود دارد؟



چون خط تقارن روی محور طول (محور افقی) قرار گرفته، فقط مختصات طول (مولقه طولی)، به اندازه ۲ برابر فاصله‌ای که تا خط تقارن دارد، تغییر نمی‌کند.

مولقه‌های عمودی شکل و قرینه تغییر نمی‌کنند.

نحوه

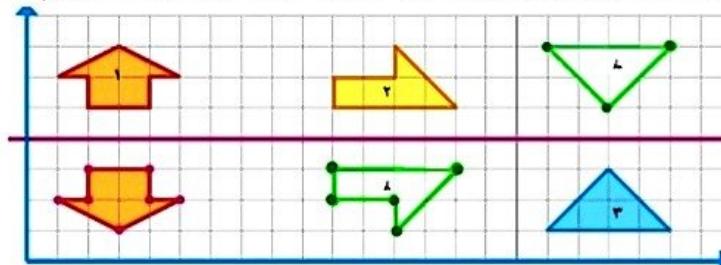
های

افقی

تغییر نمی‌کنند.

کار در کلامن

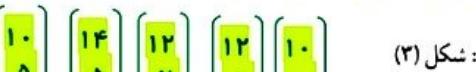
۱- در صفحه‌ی شطرنجی زیر، قرینه‌ی هر شکل را مانند نمونه نسبت به محور تقارن داده شده رسم کنید.

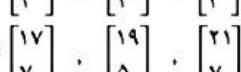


۲- در کار در کلاس ۱، مختصات رأس های هر شکل و قرینه آن نسبت به خط فرم زنگ را بنویسید.

(۱) شکل (۱) :  توجه: خط قرمز با محور طولی (افقی) اشتباه نشود.

(۱) قرینه شکل (۱) : 

(۲) شکل (۲) :  (۲) شکل (۲) : 

(۲) قرینه شکل (۲) : 

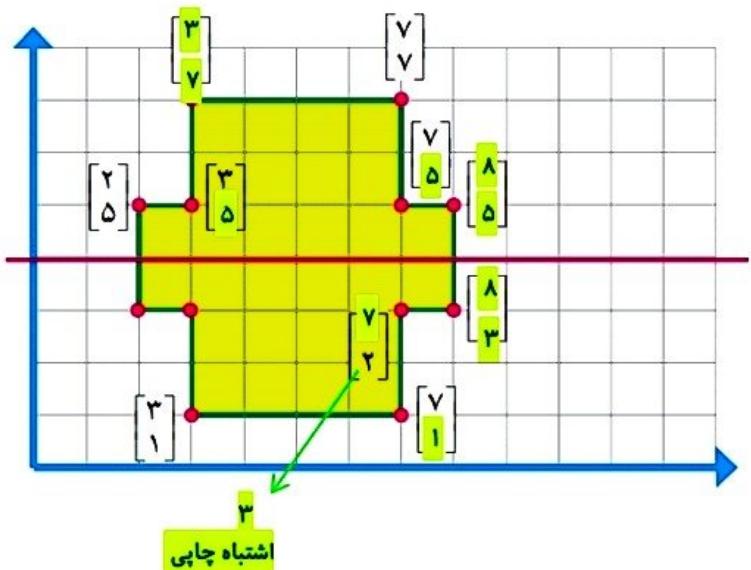
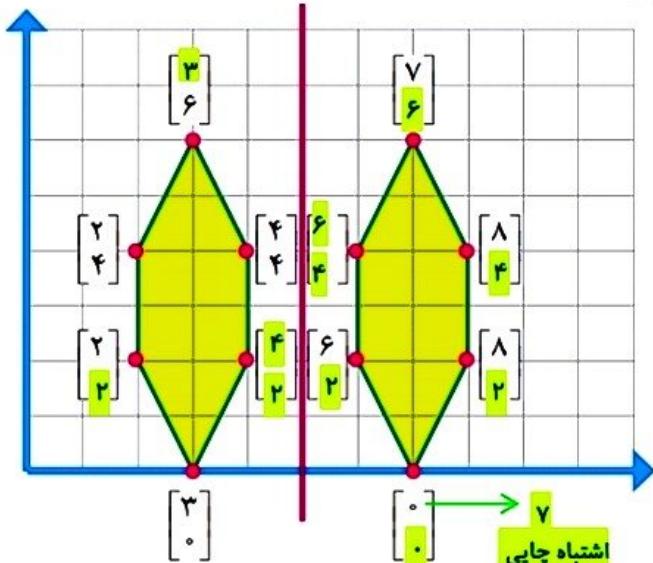
۳- چه رابطه ای بین مختصات رأس های شکل و مختصات رأس های قرینه آن وجود دارد؟

چون خط تقارن روی محور عرض (محور عمودی) قرار گرفته، فقط مختصات عرض (مولقه عرضی)، به اندازه ۲ برابر فاصله ای که تا خط تقارن دارد، تغییر می کند.

چون خط تقارن افقی است پس مولقه های افقی شکل و قرینه ثابت هستند و تغییر نمی کنند مولقه های عمودی تغییر کردند.

فعالیت

۱- در شکل های زیر، خط فرم، خط تقارن است. جاهای خالی را بپر کنید.

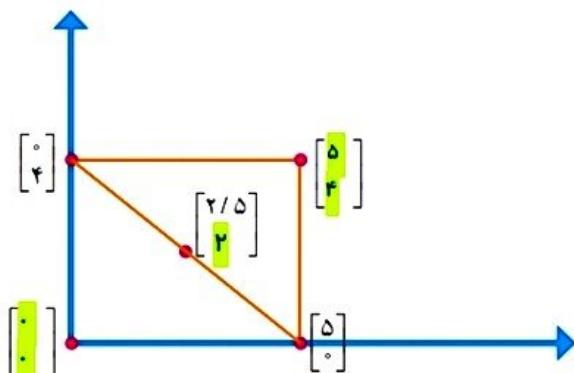


• تمرین •

۱- اگر یک چهارضلعی به مختصات رأس‌های $\begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 4 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 3 \end{bmatrix}$ واحد به سمت راست و ۵ واحد به سمت بالا

رود، چه تغییری در مختصات رأس‌های این چهارضلعی به وجود می‌آید؟

$$\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \end{bmatrix}$$



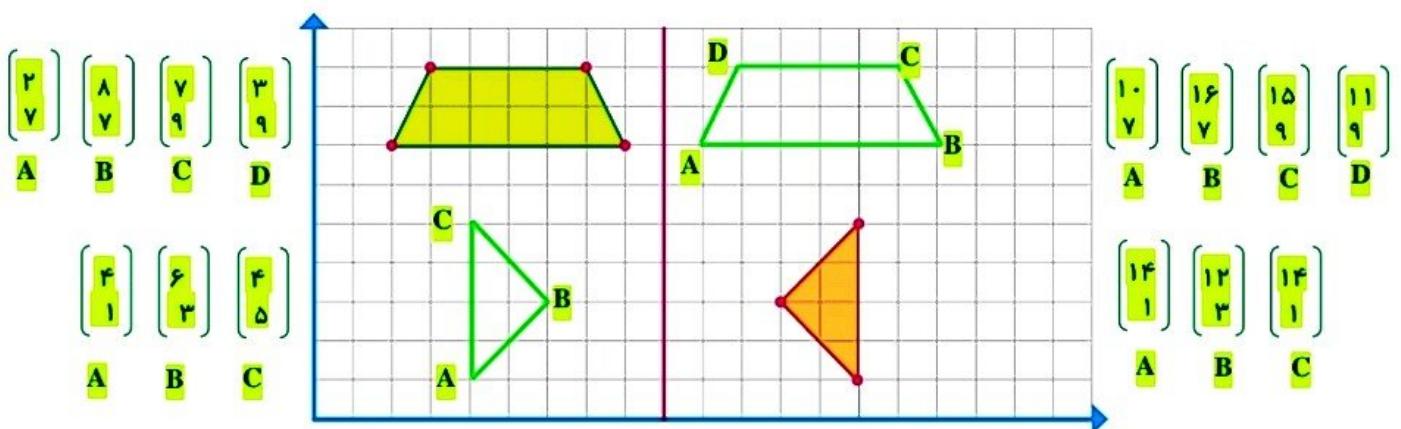
۲- (الف) مختصات نقاط ناقص داده شده در مستطیل روبرو را بنویسید.

ب) مختصات مرکز تقارن مستطیل را پیدا کنید.

$$\begin{bmatrix} 2/5 \\ 2 \end{bmatrix}$$

۳- (الف) در صفحه‌ی شطرنجی زیر، فربه‌ی هر شکل را نسبت به محور تقارن داده شده رسم کنید.

ب) مختصات نقاط فربه‌ی هر شکل را بنویسید.



مرور فصل

فرهنگ نوشتن

۱- به کمک معلم خود چند شکل نام ببرید که تقارن چرخی دارند. **لوژی - مربع - دایره - مستطیل و..**

۲- توضیح دهد جگونه می‌توان فرینه‌ی یک شکل را نسبت به یک نقطه بیدا کرد؟

۱- نقطه یابی و استفاده از خط کش ۲- رسم روی تلق یا کاغذ شفاف ۳- استفاده از رابطه بین مختصات شکل و مرکز تقارن.

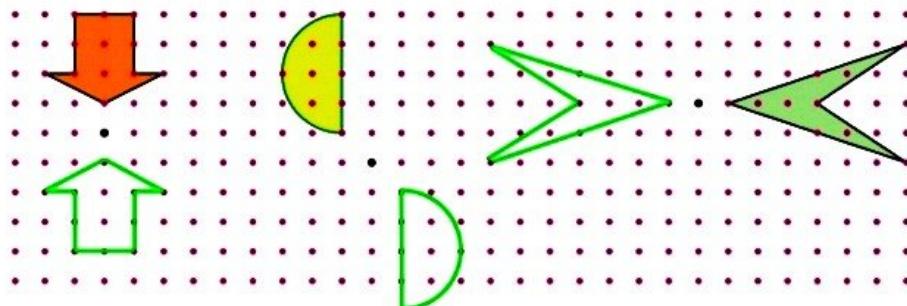
۳- توضیح دهد جگونه با دو عدد، مختصات یک نقطه در صفحه‌ی مختصات مشخص می‌شود؟

عدد اول (عدد بالا) نشان دهنده مقدار حرکت نقطه از مبدأ مختصات به سمت شرق یا غرب است.

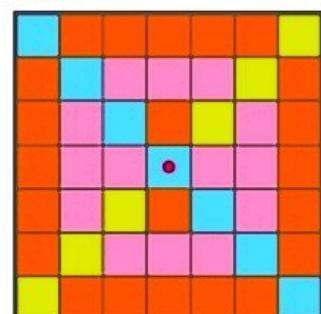
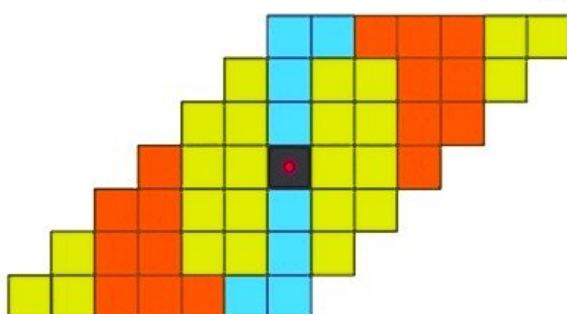
عدد دوم (عدد پایین) نشان دهنده مقدار حرکت نقطه از مبدأ مختصات به سمت شمال یا جنوب است.

• تمرین •

۱- فرینه‌ی هر شکل را نسبت به نقطه‌ی داده شده بیدا کبد.

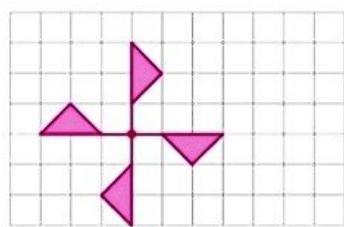


۲- شکل‌های زیر را طوری رنگ کنید، تا هر شکل تقارن مرکزی داشته باشد.

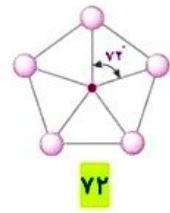
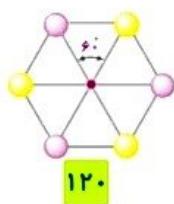
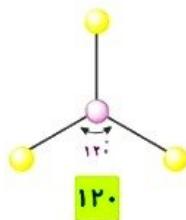


۳-الف) یک ورق کاغذ بوسی را روی شکل رو به رو قرار دهد و تصویر شکل را روی آن رسم کنید و آن را به اندازه 90° در جهت عقربه های ساعت حول نقطه ای داده شده بچرخانید. آیا تصویر، روی شکل، منطبق می شود؟ **بله**

ب) اگر کاغذ شفاف را 180° بچرخانیم آیا تصویر شکل، روی شکل منطبق می شود؟ **بله**



۴-هر کدام از شکل های زیر را چند درجه بچرخانیم تا شکل روی خودش فرار بگیرد؟

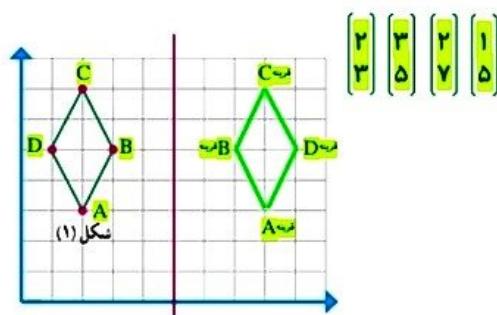
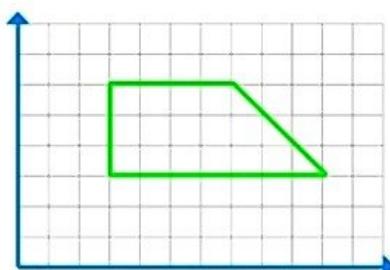


۵- مختصات رأس های یک چهارضلعی به صورت زیر است:

$$\begin{bmatrix} 2 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 3 \\ 6 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 10 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 7 \\ 6 \end{bmatrix}$$

الف) چهارضلعی را رسم کنید.

ب) مساحت چهارضلعی را پیدا کنید. **۱۶/۵**



۶-الف) مختصات شکل (۱) را بنویسید.

ب) فربنیه شکل (۱) نسبت به خط تقارن را رسم کنید.

ب) مختصات فربنیه شکل (۱) را بنویسید.

$$\begin{bmatrix} 8 \\ 3 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 2 \\ 5 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 8 \\ 7 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 9 \\ 5 \end{bmatrix}$$